

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา

การพัฒนาประเทศไทยให้เจริญเติบโต นอกจากจะใช้ทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ในประเทศ ทั้ง ทรัพยากรธรรมชาติและเงินทุนแล้ว ทรัพยากรมนุษย์ก็เป็นสิ่งที่จำเป็นที่จะนำความเจริญมาสู่ ประเทศ ซึ่งในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์นั้นจะเริ่มตั้งแต่การศึกษา ฝึกอบรมและสร้างทักษะความรู้ ให้แก่มนุษย์ เพื่อนำทักษะและความรู้นั้น ไปพัฒนาประเทศต่อไป ดังนั้น การลงทุนเพื่อพัฒนา ทรัพยากรมนุษย์ จึงเป็นเรื่องที่ทั้งภาครัฐและภาคเอกชนควรให้ความสำคัญอย่างยิ่ง

จากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550-2554) ได้มุ่งเน้นให้คน เป็นศูนย์กลางการพัฒนา เพื่อมุ่งสู่สังคมอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกัน ดังนั้น จึงจำเป็นต้องพัฒนาคุณภาพ คนในทุกมิติอย่างสมดุล ทั้งจิตใจ ร่างกาย ความรู้และทักษะความสามารถ ซึ่งการศึกษาก็เป็นสิ่งที่ จำเป็นมากในการพัฒนาคุณภาพคน การพัฒนาด้านการศึกษาขยายตัวเชิงปริมาณอย่างรวดเร็ว จำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยของคนไทยเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องเป็น 8.5 ปีในปี 2548 แต่ยังไม่ถึงระดับ การศึกษาภาคบังคับและต่ำกว่าประเทศในแถบเอเชียที่มีจำนวนปีการศึกษาเฉลี่ย 10-12 ปี และ อัตราส่วนนักเรียนต่อประชากรเพิ่มขึ้นทุกระดับ แต่กำลังคนระดับกลางและระดับสูงยังขาดแคลน ทั้งปริมาณและคุณภาพ ดังนั้น คุณภาพการศึกษาจึงเป็นเรื่องที่ต้องให้ความสำคัญสูงสุด (สำนักงาน คณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2550)

การสะสมทุนในตัวมนุษย์ ในทางเศรษฐศาสตร์ถือว่าเป็นการลงทุนรูปแบบหนึ่ง ซึ่งจะได้มาโดย การที่บุคคลยอมสละการบริโภคในปัจจุบันเป็นสิ่งตอบแทน บุคคลจึงต้องตัดสินใจเกี่ยวกับการ ลงทุน โดยการเปรียบเทียบรายได้ที่จะเพิ่มขึ้นในอนาคตและรายจ่ายที่ต้องเสียไป เมื่อการศึกษา เป็น การลงทุนชนิดหนึ่ง คุณภาพของคนแต่ละคนย่อมแตกต่างกัน ในเรื่องทักษะ ประสิทธิภาพ สุขภาพ อนามัย เป็นต้น สิ่งเหล่านี้ทำให้คุณภาพของคนแตกต่างกันและสิ่งเหล่านี้ต้องอาศัยระยะเวลาในการ สร้างสม ซึ่งเปรียบเสมือนทุนที่ติดตัวคนเราตลอดไปและทุนเหล่านี้ ไม่อาจแยกออกมาจากตัวผู้เป็น เจ้าของทุน จึงเรียกว่า ทุนมนุษย์ (human capital) ผู้ใดมีทุนมนุษย์สะสมไว้ในตัวมาก เช่น มีทักษะ สูง มีประสิทธิภาพในการทำงานมาก หรือมีสุขภาพอนามัยดี ก็ย่อมทำให้ประสิทธิภาพในการ ทำงานของบุคคลนั้นดี ผลผลิตที่เกิดจากการทำงานของบุคคลนั้น ย่อมมีมากกว่าผู้ที่มีทุนมนุษย์น้อยกว่า (ธเนศ ศรีวิชัยลำพันธ์, 2545)

เมื่อการศึกษาเป็นสิ่งจำเป็นต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และการพัฒนาประเทศ รัฐบาลจึงได้จัดทำแผนการศึกษาแห่งชาติขึ้น เป็นแผนยุทธศาสตร์เพื่อให้เกิดการปฏิรูปการศึกษาที่สอดคล้องต้องกันทั่วประเทศ ในช่วงระยะเวลา 15 ปี ตั้งแต่ พ.ศ. 2545-2559 อย่างบูรณาการคุณภาพชีวิตในทุกๆด้านและสอดคล้องกับวิสัยทัศน์ แนวนโยบาย มาตรการและกฎหมายอื่นๆที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาสังคมไทย และจากสภาพสังคมไทยในปัจจุบัน คุณภาพการศึกษาของประชากรโดยเฉลี่ยต่ำลงและมีมาตรฐานค่อนข้างต่ำเมื่อเทียบกับอีกหลายประเทศในระดับเดียวกัน การศึกษาขาดเอกภาพด้านนโยบาย สถานศึกษาขาดอิสระและความคล่องตัวในการบริหารจัดการ ขาดการมีส่วนร่วมจากภาคประชาชน ชุมชน สถาบันทางสังคม ดังนั้น จึงจำเป็นต้องมีการกำหนดวิสัยทัศน์การพัฒนา ยุทธศาสตร์และแนวนโยบายกันใหม่ภายใต้กรอบทิศทางที่ให้ความสำคัญอย่างเท่าเทียมกัน ทั้งทุนทางเศรษฐกิจ ทุนสังคม ทุนมนุษย์ และทุนธรรมชาติ

สังคมทุกวันนี้และในอนาคตเป็นสังคมฐานความรู้ที่การเรียนรู้ ความรู้และนวัตกรรมเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนา จึงจำเป็นต้องส่งเสริมและสร้างสภาพการณ์เพื่อการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง เพื่อพัฒนาคุณภาพ ประสิทธิภาพและขีดความสามารถของคนส่วนใหญ่ในประเทศ โดยยึดหลักการให้ทุกภาคส่วนของสังคมเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดและตัดสินใจในกิจกรรมสาธารณะที่เกี่ยวข้องกับตนเองและชุมชนท้องถิ่น การสนับสนุนให้สังคมทุกส่วนและทุกระดับได้รับการพัฒนาเต็มตามศักยภาพและการสร้างสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อความสำเร็จ การปฏิบัติเช่นนี้จะทำให้เกิดพลังชุมชนท้องถิ่นที่เข้มแข็ง จะเป็นรากฐานที่มั่นคงในการพัฒนาประเทศอย่างมีเสถียรภาพและยั่งยืนตลอดไป

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ได้กำหนดแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ ในส่วนที่เกี่ยวกับการศึกษาไว้ในมาตรา 81 อาทิ ให้รัฐต้องจัดให้มีกฎหมายเกี่ยวกับการศึกษาแห่งชาติ ปรับปรุงการศึกษาให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม การพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ปกป้องจิตสำนึกที่ถูกต้อง ส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะและวัฒนธรรมของชาติ จึงได้มีการตราพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ให้เป็นกฎหมายแม่บทเชื่อมต่อกับบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญ เพื่อเป็นฐานหลักในนโยบายแห่งรัฐ ด้านการศึกษา ศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรมของประเทศ และเพื่อเป็นกรอบแนวทางในการปฏิรูปการศึกษาของประเทศ ดังนั้น การจัดทำแผนการศึกษาแห่งชาติ จึงเป็นกรอบในการจัดทำแผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน แผนพัฒนาการอาชีวศึกษา แผนพัฒนาการอุดมศึกษา และแผนพัฒนาด้านศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม ตามมาตรา 34 รวมทั้งใช้เป็นกรอบแนวทางในการจัดทำแผนปฏิบัติการในระดับเขตพื้นที่การศึกษาและในระดับสถานศึกษา เพื่อให้มีการพัฒนาทางการศึกษา ศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมที่สอดคล้องกันทั่วประเทศต่อไป (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2545)

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่เป็นมหาวิทยาลัยแห่งแรกที่ตั้งขึ้นในส่วนภูมิภาค ซึ่งได้ตั้งขึ้นในปี 2503 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นการสนองนโยบายของรัฐบาลเกี่ยวกับการพัฒนาภาคเหนือ ทั้งด้าน การศึกษาและวิชาชีพ โดยต้องการให้มหาวิทยาลัยเชียงใหม่เป็นมหาวิทยาลัยที่สมบูรณ์ มีคณะและ ภาควิชาต่างๆเปิดสอนครบถ้วนตามหลักสากล นอกจากนี้จะเป็นสถาบันสำหรับการศึกษาและวิจัย แล้ว เหตุผลอีกอย่างหนึ่งคือ ต้องการสร้างความรอบรู้และสร้างนิสัยให้แก่นักศึกษาด้วย ตั้งแต่อดีต ถึงปัจจุบัน มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ไม่ได้เปิดสอนเฉพาะในระดับปริญญาตรี แต่ยังทำการสอนใน ระดับปริญญาโทด้วย ซึ่งมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ได้เริ่มจัดการศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษาขึ้นในปี พ.ศ. 2517 โดยคณะวิทยาศาสตร์ได้รับอนุมัติให้เปิดรับนักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาเคมี ชีววิทยา ธรณีวิทยาและฟิสิกส์เป็นคณะแรก ต่อมาคณะต่างๆหลายคณะได้เตรียม โครงการที่จะขยาย การศึกษาระดับสูงกว่าปริญญาตรี ในแผนพัฒนาระยะที่ 4 (2520-2524) มหาวิทยาลัยเชียงใหม่จึง พิจารณาเห็นว่า การดำเนินการขยายการศึกษาระดับสูงกว่าปริญญาตรีที่คณะต่างๆกำลังเตรียมการอยู่ นั้น ควรจะดำเนินการในรูปของบัณฑิตวิทยาลัยเช่นเดียวกับสถาบันอื่น ดังนั้น เมื่อปี 2519 มหาวิทยาลัยเชียงใหม่จึงได้จัดตั้งบัณฑิตวิทยาลัยขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อจัดการศึกษา รักษา มาตรฐานทางวิชาการและประสานงานการศึกษาในระดับสูงกว่าปริญญาตรีทุกสาขาวิชาใน มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เพื่อผลิตบัณฑิตระดับสูงกว่าปริญญาตรีออกไปทำหน้าที่อาจารย์ นักวิชาการ นักบริหารและผู้ประกอบการอาชีพในสาขาวิชาต่างๆ เพื่อสนองความต้องการของประเทศและ สังคม และส่งเสริมการค้นคว้าวิจัยและความก้าวหน้าทางวิชาการในสาขาวิชาต่างๆที่เปิดสอนใน มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ได้ทำการเปิดสอนนักศึกษา ตั้งแต่ปีการศึกษา 2507 เป็นต้นมา ซึ่งพัฒนามาจากภาควิชาเศรษฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ต่อมาได้รับอนุมัติให้จัดตั้งเป็นคณะเศรษฐศาสตร์ เมื่อวันที่ 28 สิงหาคม 2535 โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อ ขยายการศึกษาขั้นปริญญาทางการศึกษาออกสู่ภูมิภาคให้สอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาลในการ จัดตั้งมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ตามแผนพัฒนาภาคเหนือ ตลอดจนเป็นแหล่งการวิจัยและการบริการ วิชาการแก่สังคม ซึ่งคณะเศรษฐศาสตร์ได้เปิดสอนทั้งในระดับปริญญาตรี ปริญญาโทและปริญญา เอก โดยในระดับปริญญาโทนั้น ได้มีการเปิดสอน 4 หลักสูตร คือ ปริญญาโทหลักสูตรปกติ ปริญญาโทหลักสูตรภาคพิเศษ 1 ปี ปริญญาโทหลักสูตรภาคพิเศษ เสาร์อาทิตย์ และปริญญาโท หลักสูตรสองภาษา

เนื่องจากปัจจุบันแนวโน้มของผู้เข้ารับการศึกษาต่อระดับปริญญาโทมีจำนวนเพิ่มมากขึ้น ซึ่งเป็นผลจากสภาพเศรษฐกิจและสังคมในปัจจุบันที่มีการแข่งขันกันมากขึ้นและผู้ที่มีการศึกษาสูง จะได้รับผลตอบแทนมากกว่าผู้ที่มีการศึกษาน้อยกว่า ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีทุนมนุษย์ โดยมนุษย์

นำเงินมาลงทุนทางการศึกษา เพื่อให้ได้อัตราผลตอบแทนที่จะได้รับในอนาคตเพิ่มมากขึ้น ดังนั้นจึงต้องมีการพิจารณาในส่วนของต้นทุนและอัตราผลตอบแทนที่จะได้รับว่ามีความคุ้มค่ามากเพียงใด ซึ่งการเรียนในระดับปริญญาโทนั้น ก็มีหลายหลักสูตรให้เลือก ถ้าเปรียบเทียบต้นทุนในการเรียนหลักสูตรภาคปกติกับหลักสูตรภาคพิเศษ หลักสูตรภาคพิเศษจะมีต้นทุนที่สูงกว่าหลักสูตรภาคปกติในการวิจัยครั้งนี้ จะเลือกศึกษาในหลักสูตรภาคพิเศษ เสาร์- อาทิตย์ เนื่องจากเป็นหลักสูตรที่ผู้เรียนส่วนใหญ่จะมีรายได้อยู่แล้ว เพราะจะทำงานในวันจันทร์ถึงศุกร์ และเรียนในวันเสาร์ อาทิตย์ ซึ่งการเรียนจะทำให้การพักผ่อนของผู้เรียนลดลง แต่เมื่อจบการศึกษาไปแล้ว จะมีผลต่อระดับรายได้ของผู้เรียนในอนาคต

ดังนั้น จึงเป็นที่มาของการศึกษาถึงอัตราผลตอบแทนจากการลงทุนทางการศึกษา ในระดับปริญญาโท ภาคพิเศษ คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เพื่อเป็นประโยชน์ต่อผู้ที่กำลังตัดสินใจศึกษาต่อระดับปริญญาโทและเป็นแนวทางในการพิจารณาเพื่อให้เกิดความพอใจและมีประสิทธิภาพต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อวิเคราะห์ต้นทุนส่วนบุคคลของการลงทุนทางการศึกษา ของนักศึกษาปริญญาโท ภาคพิเศษ คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
2. เพื่อคาดคะเนรายได้ของผู้ที่ศึกษาระดับปริญญาโท ภาคพิเศษ คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
3. เพื่อวิเคราะห์อัตราผลตอบแทนส่วนบุคคลของการลงทุนทางการศึกษา ของนักศึกษาปริญญาโท ภาคพิเศษ คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

1.3 ประโยชน์ที่ได้รับจากการศึกษา

ผลที่ได้จากการวิจัยในครั้งนี้ ทำให้ทราบถึงอัตราผลตอบแทนทางการศึกษาส่วนบุคคล ในระดับปริญญาโท ซึ่งจะใช้เป็นข้อมูลในการตัดสินใจและประเมินกำลังความสามารถทางการเงินของผู้ที่กำลังจะทำการศึกษาก่อนที่จะตัดสินใจเลือกเรียนต่อ นอกจากนี้อัตราผลตอบแทนที่ได้นี้จะมีผลต่อการตัดสินใจเลือกประกอบอาชีพในส่วนภาคราชการหรือภาคเอกชน สำหรับผู้ที่จบการศึกษาไปแล้ว

1.4 ขอบเขตการศึกษา

ในการศึกษาอัตราผลตอบแทนส่วนบุคคลของการลงทุนทางการศึกษา มีขอบเขตการศึกษาดังนี้

1. สถาบันอุดมศึกษาที่ใช้ทำการวิจัยครั้งนี้ จะศึกษาเฉพาะมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ระดับปริญญาโท ภาคพิเศษ (เสาร์- อาทิตย์) คณะเศรษฐศาสตร์
2. ในการศึกษาครั้งนี้จะพิจารณาเฉพาะอัตราผลตอบแทนส่วนบุคคล ดังนั้น ในส่วนของต้นทุนจะศึกษาเฉพาะข้อมูลต้นทุนส่วนบุคคล
3. ต้นทุนและผลตอบแทนที่เกิดแก่บุคคลนั้น คิดเฉพาะส่วนที่วัดได้เป็นตัวเงินในทางเศรษฐศาสตร์
4. การประมาณต้นทุนทางอ้อมส่วนบุคคล จะใช้ข้อมูลจากงานวิจัยเรื่องอัตราผลตอบแทนส่วนบุคคลของการลงทุนทางการศึกษาระดับปริญญาตรี จากมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ของคมกฤษ รัตนธรรม

1.5 นิยามศัพท์

รายได้ หมายถึง ผลตอบแทนและผลประโยชน์พิเศษอื่นๆ ที่เป็นตัวเงินที่ได้จากการทำงาน ทั้งที่ได้จากงานประจำและที่ได้จากการมีอาชีพที่สอง โดยไม่รวมผลตอบแทนอื่น ซึ่งไม่ได้มาจากปัจจัยการผลิตแรงงาน เช่น ดอกเบี้ยเงินฝากธนาคาร ค่าเช่าอาคารสถานที่ ของผู้ที่จบการศึกษาระดับปริญญาโท คณะเศรษฐศาสตร์ จากมหาวิทยาลัยเชียงใหม่

หน่วยงานราชการ หมายถึง สถาบัน องค์กร หรือหน่วยงานต่างๆ ที่จัดตั้งขึ้นเพื่ออำนวยความสะดวกในด้านต่างๆ ให้แก่ประชาชน มีความมุ่งหวังให้สังคมได้รับผลประโยชน์มากกว่าการแสวงหาผลกำไรให้แก่หน่วยงานของตนเอง โดยมีรัฐบาลถือครองในทรัพย์สินของหน่วยงานนั้นทั้งหมด

หน่วยงานเอกชน หมายถึง บริษัท ห้างร้าน หรือหน่วยงานรัฐวิสาหกิจ ที่จัดตั้งขึ้นเพื่อแสวงหาผลกำไรเป็นเป้าหมายสำคัญขององค์กร มีเอกชนถือครองทรัพย์สินขององค์กรนั้นเพียงบางส่วนหรือทั้งหมด

ค่าใช้จ่ายในการศึกษา หมายถึง ค่าใช้จ่ายที่ผู้รับบริการการศึกษาได้จ่ายไปขณะที่ทำการศึกษาให้แก่สถานศึกษา อันได้แก่ ค่าธรรมเนียมเรียกเก็บเมื่อแรกเข้าทำการศึกษาค่าธรรมเนียมเรียกเก็บเป็นรายภาคเรียน ค่าธรรมเนียมเมื่อลงทะเบียนกระบวนวิชาเรียน รวมไปถึงค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา ซึ่งเป็นค่าใช้จ่ายที่ผู้รับการศึกษาจำเป็นต้องจ่ายขณะทำการศึกษา

แต่ไม่ได้จ่ายให้กับสถานศึกษา อันได้แก่ ค่าอุปกรณ์การศึกษา ค่าหอพักขณะทำการศึกษา และค่า
ยานพาหนะที่ใช้ในการศึกษา โดยไม่รวมค่าอาหาร ค่าเสื้อผ้า ค่าบันเทิงพักผ่อน

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved